

A historical photograph of a group of people, including men, women, and children, standing outdoors. A large banner in the background reads "CUMHURİYETİ BİZ BÖYLE KAZANDIK" (We won the Republic like this). Several men are holding Turkish flags (red with a white crescent and star). The group is dressed in early 20th-century attire, including coats and hats. A donkey is visible on the right side of the group.

CUMHURİYETÇİLER KURULTAYI KURTULUŞ PROGRAMI RAPOR ÖZETLERİ

Değerli Halkımız,

Laikliği, bağımsızlığı, sosyal devleti, kurallı emeği, halkın seçme seçilme hakkını, dolayısı ile Cumhuriyet'i kaybedeli çok oldu.

24-25 Mayıs 2025'te aynı endişeyi taşıyan ancak farklı geleneklerden gelen cumhuriyetçiler ortak bir dil ve yol haritası oluşturmak üzere Cumhuriyetçiler Kurultayı'nda bir araya geldiler. Çok olgun bir havada farklı yaklaşımların dile getirildiği Kurultay sonrasında tarihsel bir sorumluluk bilinciyle cumhuriyetçilerin birliği sürecine devam edilme kararı alındı. Oluşturulan Cumhuriyetçiler Kurultayı Koordinasyon ve Danışma Kurulları aralıksız olarak çalışmalarını sürdürdüler.

Cumhuriyetçilerin birliği konusunda zor olan başlıklarda altı çalışma grubu 23 Kasım 2025 Kurtuluş Programı Çalıştay'ında bir araya geldi, programa şu anki halini verdi. Altı başlıktan oluşan program, halkımızla buluşabildiğimiz her noktada paylaşılabilecek ve geri bildirimleri alınarak değerlendirilecek.

Öte yandan Cumhuriyetçiler Kurultayı-2026 için çalışmalarımıza başlamış bulunuyoruz. Kurtuluş Programının eksiklerini tamamlamak üzere bir emekçi cumhuriyetinde sağlık, eğitim, bilim ve üniversite, sanayi, tarım ve planlama, medya, gençlik ve kadın gibi birçok başlıkta çalışma grupları sorumluluk alacak, en geniş

katılımla alt başlıklardaki programlar hazırlanacak ve birçok noktada halkımızdan geri bildirim alınacak olanaklar yaratılacak ve Haziran 2026'da Cumhuriyetçiler Kurultayı toplanacak.

Kurtuluş Programını oluşturan altı raporun özetlerini bu broşür ile sizlere sunuyoruz.

Cumhuriyetçiler Kurultayı Koordinasyon Kurulu

15 Ocak 2026

NASIL BİR CUMHURİYET İSTİYORUZ?	
DEVİRİMCİ CUMHURİYETİN İLKELERİ.....	1
CUMHURİYETÇİLİK AÇISINDAN KÜRT MESELESİ.....	4
SAVUNMA VE DIŞ POLİTİKA	7
DÜZENİN İKTİDARI DA MUHALEFETİ DE KRİZDEDİR.....	10
CUMHURİYETÇİ BİR HALK HAREKETİNİN TEMELLERİ VE KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ	13
EMEĞİN CUMHURİYETİNİN KURULUŞU İÇİN TÜRKİYE’NİN KAYNAKLARI.....	17

NASIL BİR CUMHURİYET İSTİYORUZ? DEVİRİMCİ CUMHURİYETİN İLKELERİ

Cumhuriyetimiz bugün ekonomik, politik, toplumsal ve ekolojik bir yıkımla karşı karşıyadır. Bu yıkımın önüne geçebilmek için devrimci bir cumhuriyet programına ihtiyacımız bulunmaktadır. Devrimci bir cumhuriyet programı ise tüm halkı ve tüm kamusal kaynakları kapsayan, tüm emekçi sınıfları özgürleştirecek ve toplumu bir arada tutacak kamucu müştereklere dayanmalıdır.

Ülkemizin bugün içinde bulunduğu koşullardaki en temel sorunların başında yurttaşların eşitsizliği gelmektedir. AKP iktidarı ile yükselen neoliberal saldırı, yalnızca kamusal kaynakların peşkeş çekilmesi ve ülke sınırlarının güvenlik tehdidi altına girmesi ile sınırlı değildir. Halkı da kutuplaştıran bu siyasete karşı hiçbir ayırım gözetmeden ve biçimsel eşitliğe sarılıp kalmadan bu ülkenin tüm emekçi yurttaşlarının yalnızca siyasi değil aynı zamanda maddi eşitliğe de sahip olması gerekmektedir.

1923 Cumhuriyetinin belkemiği olan laikliğe dönük tehdit AKP iktidarıyla zirveye taşınmıştır. Laiklik krizi en çok eğitimde kendisini göstermektedir. Bu ülkenin çocuklarını tarikat ve cemaatlara teslim etmeyecek laik ve kamucu bir eğitim anlayışına ihtiyacımız vardır.

Neoliberal saldırı altındaki tüm emekçileri ve yoksulları kapsayacak bir halkçılığın yeniden hayata geçirilmesi gerekmektedir. Cumhuriyet halkçılık ilkesinin bugünün şartlarında güncellendiği bir "halk cumhuriyeti" inşa edilmelidir.

Mevcut sömürü düzeni kamusal kaynakların sermayeye peşkeş çekilmesi ile sonuçlanmış ve bunun sonucunda devletçilik terk edilerek halk yoksullaşmıştır. Sermaye diktatörlüğüne karşı tüm kamusal kaynakların tasarrufunun hiçbir ayrıcalıklı zümreye değil yalnızca halka ait olduğu kamucu ve planlamaya dayanan devletçi bir ekonomi modeline dönüş zorunludur.

1923 devrimi, bu ülkede yaşayan tüm vatandaşların ortak geleceğini inşa projesidir ve elindeki tüm imkanları ile kamucu bir rejimin inşasını gerçekleştirmiştir. Tüm emekçi sınıfların kolektif çıkarlarını aynı zeminde savunacak ve yapay ayrımlarla birbirinden koparılan kitleleri yeniden aynı rotaya sokacak kamusal bir akla yeniden ihtiyacımız bulunmaktadır. Cumhuriyetçilik, yurtseverlik, bağımsızlık, kamuculuk, laiklik, planlı ve kalkınmacı bir ekonomi, barış, eşitlik ve kamusal vicdan Türkiye'nin emekçi sınıflarının müşterekleridir. Devrimci bir cumhuriyet için bu müşterekler zemininde bu toplumun yeniden bir araya gelmesi gerekmektedir.

Ülkenin ve üzerinde yaşayan tüm canlı hayatının korunması bugün kritik önemdedir. Bu bağlamda yurtseverlik tüm toplumun önündeki en önemli görevdir. NATO'culuk ile ulusal sınırları tehdit alana giren, insanca yaşama hakkının tesis edilmediği, yangınlar ve katliamlarla

canlı yaşamını sermaye ve iktidar lehine yok eden bu düzene karşı yurtseverlik bayrağının yeniden yükseltilmesi gerekmektedir.

Cumhuriyetimiz yurttaşların eşitliğine dayalı, kamucu bir anlayışa sahip, halkçı ve devletçi bir ekonomi politika ile ülkenin ve içinde yaşayan herkesin egemenliğini ve özgürlüğünü savunan, bu topraklardaki tüm canlıların yaşam hakkını savunan, kapitalizmin yıkıma uğrattığı her türlü ortaklığı yeniden inşa eden, laik ve sömürsüz toplumu hedefleyen, ilkelerine ihanet etmeyen devrimci ve dinamik bir cumhuriyet programı ve mücadelesi ile yeniden ayağa kalkacaktır...

CUMHURİYETÇİLİK AÇISINDAN KÜRT MESELESİ

Kurtuluş Programının bu başlığı, konunun bütününe değil, bugün Cumhuriyetin yeniden ayağa kaldırılmasıyla ilgili parçasına odaklanmaktadır. Türkiye'nin Kürt yurttaşlarının kayda değer bir kısmı ile Cumhuriyet arasında bir mesafenin var olduğu, hatta bir yabancılaşmadan söz edilebileceği açıktır. Bu sorun yokmuş gibi davranılamaz, sorunun aşılması yalnızca Kürtlere havale edilerek işin içinden çıkılamaz. Hele de emperyalizm ile onun etnikçi ve dinci işbirlikçilerine bırakılamaz. Cumhuriyetçilerin birliği Kürt yurttaşlarımızı kapsamak zorundadır.

Bu açıdan olumlu bir sonuç alınamaması, yani halkımızın gönüllü birlikteliğinin sağlanamaması halinde, bugün ülkenin dokularında yaşanan seyrelme, yakın gelecekte bir bölünmeye evrilecektir. Bu ise Cumhuriyet'in tarihsel yenilgisinden başka anlama gelmez.

Sözünü ettiğimiz sorun ne etnik kimliklerin doğasından kaynaklanmaktadır ne de iddia edildiği gibi Cumhuriyet'in temel niteliklerinden. Bağımsız bir Türkiye'yi içine sindirmeyen emperyalizm, emperyalizmle çıkarları birleşen karşıdevrimci yapılar, halkı bölerek varlığını sürdüren sömürü düzeni ve bunların sözcülüğünü üstlenen dinci gericilik el ele vermiş, bir tasfiye programını ilerletmektedirler. Bu saldırı Lozan'ı, laik Cumhuriyet'i, ulusal devleti, bütün bir aydınlanma devrimimizi topa tutmakta, Osmanlı'yı güzellemekte, içeride ve dışarıda ümmetçilik istemekte, din kardeşliği yalanını propaganda etmektedir. Çözüm süreci başlığı altında ülkemiz bir toplu yıkıma itilmektedir. Bu yıkımın toptan savaş alanına dönüşen bölgemizde alması muhtemel biçimler dehşet vericidir.

Sorunun bir tarihsel arka planı var. Cumhuriyet Devriminin içinde gerçekleştiği ve bir bölümünü veri olarak almak zorunda kaldığı güç dengeleri, aşiret sistemini, feodaliteyi ve bunlarla birlikte devinen tarikat yapılarını silip süpürmeye el vermemiştir. Devrim eski düzeni kökten tasfiye etmeyi ve yoksul köylülerin toprak ağalarına ve gericiliğe karşı enerjisini saflarına katmayı başaramamıştır. Tersine Atlantik sistemiyle birlikte Cumhuriyet adım adım karşıdevrim programına teslim edilmiştir.

Giderek büyük toprak sahipleri kapitalizme eklemlendiler, aşiret ve tarikatlar holdinglere dönüştü. Yoksul Kürt emekçileri ise yurttaşlığın tanımında yer alan eşitliğe erişemediler. Aşirette ve tarikatta yurttaş değil tebaa vardır, işsiz ve yoksul emekçiler için eşitlik yalana dönüşür.

Geçmişte Kürtlerin varlığının, dillerinin yok sayılmasıyla ulusal birliğimiz güçlenmedi. Tersine emekçi halkımızın etnik kimlikler üstünden bölünmesi yalnızca sömürü düzeninin işine yaradı. Bu tabloya pazarlıklarla değil, yalnızca ortak mücadeleyle son verilebilir.

Ülkemizde Türkçe dışında birçok “anadil” ve farklı kültür bulunuyor. Halkın bölünmüşlüğü üstünden varlığını sürdüren sömürü düzenine son verdiğimizde, bu farklılıkların zenginliğimize dönüşeceğiinden kuşumuz yok. Cumhuriyetimiz ulusun barındırdığı dil ve kültürlerin öğrenilmesi, araştırılması ve geliştirilmesinin sorumluluğunu üstlenecektir.

Türkiye’nin içinde yer aldığı bölgede devletin yönetim yapısını, demokratikleşme adına gevşeten federatif seçenekler veya alt kimliklere idari kota uygulamaları, dağılmaya giden bir kavşaktan başka şey olmaz. Üniter, merkezi bir devlet yapısı ise kaynakların her alanda bölgesel eşitsizlikleri giderme yönünde planlamasına olanak verecektir.

Aynı biçimde tek resmi dil ve tek eğitim dilinin korunmaması, kaçınılmaz olarak, toplumsal dokunun dağılmasıyla sonuçlanır. Bizim ihtiyacımız, tersine kol kola girmektir.

Emperyalizm mevcut devlet sınırlarını değiştirmekte, modern ulus-devletleri parçalamakta, bunu başaramazsa itibarsızlaştırmakta, etnik ve dinsel kimlikleri öne çıkartarak kendi egemenliğini güçlendirmektedir. Bizler Cumhuriyetimizin etnik temellerde değil Anayasal vatandaşlık kavramı üstünde yükselen karakterine sahip çıkıyoruz. Hangi anadille doğmuş olursa olsun bütün yurttaşlarımızı bir emekçi cumhuriyeti için birlikte ayağa kalkmaya çağırıyoruz. Çözüm Cumhuriyetten başka bir adreste aranamaz.

Cumhuriyeti yeniden “kimsesizlerin kimsesi” yapmak ise ancak emperyalizme ve onun karşıdevrimci programına taşeronluk yapan etnikçi ve mezhepçi yapılara karşı mücadele etmekle ve yurttaşlık kimliğini yükseltmekle mümkündür.

SAVUNMA VE DIŞ POLİTİKA

Bu rapor Cumhuriyet'i tekrar ayağa dikerken onun dış politikası ve savunması ile ilgili temel noktalara değinmektedir.

1923 Devrimi Cumhuriyet'in emperyalizmden iktisadi ve siyasi olarak bağımsızlığını hedeflemiş ve buna göre hareket etmiştir. Ancak zaman içinde palazlanan sermaye sınıfının siyasi tercihi başlıca ABD emperyalizmine bağlanmak olmuş, Türkiye'nin bugüne kadar devam eden bir bağımlılık sorunu ortaya çıkmıştır. Bu süreçte Türkiye'nin dış politikası ve savunması NATO, DB, IMF, AB gibi emperyalist kurumlar tarafından belirlenmiştir.

Cumhuriyetçilerin birliği önündeki en önemli sorunlardan biri iktisadi ve siyasi olarak bağımsız bir Türkiye'ye inancın yeterince kuvvetli olmamasıdır.

Örneğin, Cumhuriyetçilerin bir kısmı NATO'ya karşı bile olsa Türkiye'nin "reel politika gereği" güvenlik nedeniyle NATO'dan çıkamayacağını düşünmektedir.

Bir karşı devrim örgütü olan NATO sadece ülkeyi ve insanını çürütmekle ve işlediği cinayetlerle kalmadı, orduyu halka yabancılaştırdı, iddianın aksine ülkenin savunmasını zayıflattı, şimdi ise halkımızı kendine ait olmayan bir savaflara sürüklemeye çalışıyor.

Rapor hazırlanırken NATO'dan çıkış meselesi tarihsel süreçte güvenilir bir devrimci bir iyimserlikle çözülmeye çalışılmıştır. Buna göre; NATO içinde bulunduğumuz emperyalist hegemonya krizi esnasında zayıflamasını sürdürecektir. Hatta kriz içindeki ve hızla askerileşerek halkını savafla sürükleyen NATO ülkelerinde halk iradesi emekçi cumhuriyetlerinin kurulmasına olanak verebilecektir.

Ancak NATO'dan çıkmanın en önemli koşulu, bu ülkede halkın örgütlü hale gelerek Cumhuriyet ile birlikte bağımsızlığı savunmasıdır. Bugün halkın örgütlü hale getirilebileceğine inanmayan Cumhuriyet'e de inanmayacaktır. İşin gerçeği NATO'dan çıkılmadan Cumhuriyet'in ayağa dikilmesi mümkün değildir.

Böyle bir Cumhuriyet askeri sanayisini devletleştirecek, halka yabancılaşmamış bir ordu yaratacak, Montrö Anlaşmasını koruyabilecek, diğer devletlerle eşitliğe ve karşılıklı dayanışmaya dayalı ilişkiler geliştirecektir.

Emekçi halkın siyasi iradesi altındaki bir Cumhuriyet yurttaşlarını ülkesine bağlı ve sorumlu yurtsever yurttaşlar olarak yetiştirecektir. Bir ülkenin savunulmasında halkın örgütlülüğü, siyasi düzeyi ve yurtseverliği en önemli öğelerdir. Bunun yapılabilmesi için Cumhuriyet tüm emekçilerin eğitimi, sağlığı, sosyal güvenliği, işsiz kalmaması, konut sorununun çözülmesi ve çok yönlü gelişimini

kamusal olarak garanti altına almalıdır. Yaratılan kolektif bilinç ülkesiyle birlikte kazanımlarına sahip çıkacaktır.

Böyle bir Cumhuriyet asla diğer halkların aleyhine yayılmacı bir politika izlemez, bu amaçla yurtdışında asker bulundurmaz, güçlenen kapitalist ülkelerin mandasını veya hegemonyasını kabul etmez, emperyalist amaçlı müttefik ilişkilerine girmez. Aksine emperyalizmin ellinden kurtulmak isteyen halklarla dayanışma içinde bulunur.

Böyle bir Cumhuriyet komşu halkların felaketlerini kışkırtmadığı için bir göçmen sorununa yol açmaz ve ulusal sınırlarının güvenliğini koruyabilir. Boğazların ve Karadeniz'in güvenliği ancak bu şekilde sağlanabilir.

Diğer emekçi cumhuriyetleri ile dayanışmacı ve emperyalist emel taşımayan gri alanda kalan bazı devletlerle karşılıklı yarar ilkesine göre iktisadi, ticari ve kültürel ilişkiler geliştirecektir. Türkiye'yi çevreleyen denizlerdeki kaynaklar kıyısı olan ülkelerle adil bir biçimde paylaşılabilir, petrol tekellerinin sahadan uzak tutulması sağlanabilir.

Gazze katliamında olduğu gibi, Cumhuriyet halka karşı işlenen suçlara kayıtsız kalmaz, tutarlı bir emperyalizm karşıtı politika geliştirebilir.

DÜZENİN İKTİDARI DA MUHALEFETİ DE KRİZDEDİR

Alışılmadık ölçüde uzun zamandır iktidarda olan AKP'nin Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerini ağır biçimde tahrip ettiği ve ortadan kaldırdığı, bu anlamda kendi açısından başarılı olarak bir karşıdevrime imza attığı doğrudur. Bu başarı sadece bir siyasi partiye ve onun liderine ait değildir. AKP, emperyalizmin, büyük sermayenin ve dinci gericiliğin tarihsel ittifakını temsil etmiş ve bu nedenle büyük güce sahip olmuştur. Cumhuriyeti yıkmak, bu üçlünün ortaklaştığı ekonomik, siyasi ve toplumsal programdır. Cumhuriyete yönelik bu saldırı, her bir odağa ait gündemlerin laiklik, bağımsızlık ve emek düşmanlığında ortaklaşmasını ifade etmektedir.

AKP döneminde kurulan yapı kendi içinde kriz dinamikleri ve derin sorunlar barındırmaktadır. Öyle ki, Cumhuriyetin kazanımlarının yıkılmasına karşın, Cumhuriyetçilik toplumun geniş kesimlerine daha da kök salmıştır. Gericiliğin yıkılmaz bir güce sahip olduğu tezi,

egemen güçlerin yaratmaya çalıştığı temel yanılsamadır. Gerici iktidara karşı mücadelenin zaferi, eşzamanlı olarak ve uzlaşmaz biçimde emperyalizmi, sömürü sistemini ve dinci gericiiliği hedef almasına bağlıdır. Cumhuriyetçilerin mücadelesi bu üç sacayağına oturmaktadır.

Artık iktidarın bir ittifak sisteminden söz etmek zorlaşmıştır; devlet sayısız güç odağının paylaşım savaşına sahne olmaktadır. İktidar blokunu oluşturan partilerin siyasi ve örgütsel bütünlüğü kalmamıştır. Tarikatlar kendi aralarındaki rekabetin ötesinde içlerinde parçalanmaktadır. Özelleştirmelerin ülkenin yağmalanması, pahalılık ve kamusal hizmetlerin kadük olması anlamına geldiği açıklık kazanmaktadır. Liyakatsizlik öfke yaratmaktadır. AKP Kürt sorununu çözerek toplumun desteğini kazanmak yönünde ilerleyememektedir. Ana muhalefeti dağıtarak yeniden yenilmezlik zırhına bürünme projesi de patinaj yapmaktadır. Bu tablonun bütünü Türkiye'nin bir yönetme krizi yaşadığına tanıklık etmektedir.

Diğer taraftan, 2002'den bugüne AKP'nin karşısında yükselen muhalefet hareketleri Türkiye'yi kuşatan ve içeriden teslim alan emperyalist bağımlılık ilişkilerine karşı tutarlı ve ilkeli bir niteliğe sahip olamamıştır. Tersine NATO, ABD ve AB çoğunlukla olumlanmıştır. Yine muhalefet hareketleri büyük sermayenin geniş emekçi yığınları en temel yurttaşlık haklarından yoksun bırakmayı değil, demokratik bir düzeni tercih ettiği yanılsamasından kurtulamamıştır. Kurumlara ve düzenin siyasi akımlarına kök salan dinci gericiiliğin geleneksel değerleri yansıttığı düşüncesi ve bu akımla bir uzlaşma arayışı muhalefet saflarında etkisini sürdürmüştür. Muhalefet, emperyalizmin ve büyük sermayenin desteği veya hoşgörüsüne oynamayı, dinci gerici yapılarla olumlu ilişkiler kurmayı temel strateji olarak sürdürmüştür. AKP'nin muhalif yerel yönetimlere açtığı savaşın hedeflerine ulaşamasa da muhalefeti de bir krize

sürüklediği görülmektedir. Kendini savunmaktan öteye geçemeyen, içindeki dağınıklık nedeniyle sürekli açık veren muhalefet bir alternatifi temsil etmemektedir. Bugün gerici iktidarın bütün sorunlarına rağmen varlığını sürdürmesinin temel nedeni bu seçeneksizlik halidir.

Küresel bir olgu olan ve sağ popülizm olarak adlandırılan akım bizde “seküler” bir sağ milliyetçilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu hareket Cumhuriyetçi bir söyleme başvurmakla birlikte mevcut iktidar ile ana muhalefet arasında salınım göstermektedir. Sağcılık laiklik konusunda tutarlı olamaz. Sağcı milliyetçilik emperyalizmle ilişkilerde bağımsızlıkçılığa değil pazarlıkçılığa gider. Ülkenin birliği Kürt düşmanlığıyla sağlanamaz. Göçmen sorunu çaresiz insanları hedef göstererek değil tutarlı bir antiemperyalist çizgiyle, ülke çıkarlarını esas alan bir ulusal güvenlik politikasıyla çözülebilir. Cumhuriyetçiler emekçi kitlelerin gerici iktidardan uzaklaşırken seçeneksizlik nedeniyle sağ radikal bir yöne savrulmalarına izin veremez. Bugün “seküler milliyetçi” akımın siyasi bir alternatif oluşturmaması bu başlıkların ihmal edilmesini haklı çıkarmaz. Türkiye’de söz konusu akımın belirli bir çekicilik kazanması, ırkçılığın, faşizmin yükselişiyle değil, Cumhuriyet’in uğradığı tahribata çözüm arayışıyla ilintilidir.

Emekçi halkın alabildiğine yoksullaştırıldığı, laikliğe saldırıların toplumun genelinin tepkisini çektiği, keyfi baskıların sınır tanımadığı, bölgesel gelişmelerin bir ülke olarak Türkiye’nin varlığını tehdit ettiği koşullarda çare radikal bir kopuştan başka yerde aranamaz. Sokak eylemleri en fazla erken seçim talebine odaklanmaktadır, oysa ihtiyaç bağımsız ve devrimci bir halk hareketidir.

Bu çıkışsız tabloda, düzeni kökten değiştirmek ve bir emekçi cumhuriyeti için harekete geçmek zorunludur.

CUMHURİYETÇİ BİR HALK HAREKETİNİN TEMELLERİ VE KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ

Cumhuriyetçiler Kurultayı'nın işaret ettiği yön, Yeni-Osmanlıcı karşı-devrimin ve Türkiye'nin emperyalist kuşatma altında çözülme riskinin karşısına, emekçi sınıfları esas alan bir halk hareketi çıkarmayı hedeflemektedir. Ancak yorgun düşmüş halkın mevcut durumu, derinleşmiş örgütsüzlük ve güvensizlik mutlaka dikkate alınmalıdır. Geniş kitleler sistematik saldırıların da bir ürünü olarak ne yazık ki düzen muhalefetine dar sınırlarına hapsedilmiş, seçmen konumuna indirgenmiştir.

Bu çalışma, yeni bir örgütsel biçim tarif etmekten ziyade, “Cumhuriyetçilerin Birliği” ve bir “Kurtuluş Programı” etrafında

emekçi sınıfların önderliğinde bir halk hareketini tetikleyebilecek temel başlıkları tartışmaktadır. Cumhuriyetçi toplumsal kesimlerin düzen siyasetinden kopuşunu sağlayacak sürükleyici taleplerin neler olduğu, Cumhuriyet değerlerinin sınıfsal bir temelde nasıl savunulabileceği ve Cumhuriyetçi kurumlar arası ilişkilerin halk örgütlenmesine nasıl zemin oluşturabileceği ele alınmaktadır.

Türkiye tarihinde halk hareketleri sınırlı olmakla birlikte öğretici örnekler barındırır. Geçmişteki isyanlar çoğunlukla feodal koşullarda köylü talepleri olarak ortaya çıkmış, günümüzle bağları zayıf kalmıştır. Günümüzde halk hareketleri esas olarak kentsel, sınıfsal ve çok katmanlıdır. Bu açıdan günümüzle en güçlü bağ, emperyalizme karşı verilen bağımsızlık mücadelesidir. 1919-1922 arası direniş ve ardından Cumhuriyet'in ilanı, egemenliğin hanedandan alınıp halka verilmesini, bilginin dünyevileştirilmesini ve kamucu iktisadi politikaların hayata geçirilmesini sağlamıştır.

Ancak özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında bu kazanımlar sistematik biçimde aşındırılmış, Türkiye bağımlı bir hatta doğru adım adım sürüklenmiştir. Bugün yalnızca siyasal bağımsızlıktan değil, toplumsal aydınlanmadan da uzaklaşmış; yeni kuşaklar tarikat yapıları içine hapsedilmiştir. Bugünün Türkiye'sinde artık Cumhuriyet'in geriletilmesi değil, fiilen ortadan kaldırılması söz konusudur.

Gezi ve benzeri kitlesel tepkiler, halk hareketlerinin potansiyelini göstermiş; ancak örgütsüzlük ve düzen muhalefetine sönümlendirici rolü nedeniyle sonuç alınamamıştır. Halkın sokakta açığa çıkan öfkesi örgütlenememiş, umutsuzluk derinleşmiştir. Oysa halk hareketlerinin yönünü ve sürekliliğini sağlayabilecek tek unsur, sınıfsal temelli bir bilinç ve taraflaşmadır.

Bu nedenle Kemalist devrimin bağımsızlık ve Cumhuriyet kazanımlarını, sosyalizmin eşitlikçi ve kamucu kazanımlarıyla birleştiren bir programa ihtiyaç vardır. Böyle bir program, düzen siyasetinin dışında, emekçi sınıfların iradesini merkeze alan planlı bir eylemsellik ile anlam kazanabilir. Restorasyoncu yaklaşımlar böyle bir düzende umut üretemez; ilerleme ancak Cumhuriyet'in yeni bir devrimle taçlandırılmasıyla mümkündür.

Cumhuriyetçi bir halk hareketi meşruiyetini halktan alır. Bu meşruiyetin kaynağı eşitlikçi, dayanışmacı ve sömürüye karşı bir ideolojik çizgidir. Halk meclisleri ve yerel temsil yapıları, Kurtuluş Programı'nın tartışılması ve yaygınlaştırılması açısından temel araçlar olmalıdır. Ancak katılımın niteliği, temsilcilerin gerçekten halkı temsil edebilmeleri belirleyicidir. Halkın yakıcı sorunlarını görünür kılan, korku ve umutsuzluğu dağıtan kapsayıcı bir tartışma zemini kurulmalıdır.

Bu program, yurtseverleri bir araya getirmeyi, geleceği yeniden kurmayı ve yıllardır süren adaletsizliklerin hesabının sorulacağını açıkça ilan etmeyi hedeflemelidir. Halkın mutluluk talebini merkeze alan, özellikle genç kuşaklara başka bir hayatın mümkün olduğunu gösteren bir dil ve eylem çizgisi geliştirilmelidir. Program yalnızca fikir değil, duyguya da yer vermeli; kapsayıcı olmalı ve eril siyasetten arınmış bir karakter taşımalıdır.

Halkın örgütlenmesi için öncülere ihtiyaç vardır. Bu öncüler, mevcut siyasi elitlerden farklı olarak halkın içinden, liyakatli ve mücadele kararlılığı olan kişiler olmalıdır. Gerektiğinde küçük ama somut kazanımlar hedeflenerek halkın özgüveni yeniden inşa edilmeli, direnişin sonuç alabildiği gösterilmelidir. Cumhuriyetçilerin Birliği, umut verici bir çekim merkezi haline gelmeli; hayatın her alanında mücadele eden, halk hareketlerinin ortaya çıktığı her yerde görünür olan bir yapı olmalıdır.

Bu çerçevede, Cumhuriyetçiler Kurultayı içinde ya da dışında yer alan tüm Cumhuriyetçilere yönelik, irade beyanı içeren bir çağrı yapılması; eşitlik, özgürlük ve aydınlanma hedefleriyle, emekçi sınıflardan güç alan ve Kurtuluştan Kuruluşa uzanan bir program hattının birlikte inşa edilmesi önerilmektedir.

EMEĞİN CUMHURİYETİNİN KURULUŞU İÇİN TÜRKİYE’NİN KAYNAKLARI

GİRİŞ

Ülkemizin kurtuluşu için en büyük güç kendi kaynaklarımız ve halkımızın emeğidir. Emekçilerin örgütlü denetiminde devletçi ve planlanmış bir ekonomi, Cumhuriyeti ayağa kaldıracak sistemin anahtarıdır. Türkiye’nin kurtuluşu; doğal kaynakların, emek gücünün, tarım, hayvancılık ve sanayi potansiyelinin bir emekçi cumhuriyetinin öncelikleri doğrultusunda yapılanmasından geçmektedir.

Türkiye, üreten, paylaşan ve halkın yararına yöneten bir devlet anlayışına kavuşmalıdır. Eşitsizlikleri gideren, toplumsal gönenci artıran, bölüşüm ilişkilerini emekçi sınıflardan yana değiştiren bir model şarttır. Bu da çifte meydan okuma anlamına gelir: Hem sermayenin çıkarları yerine emeğin/toplumun çıkarlarını yeğlemek

hem de hem de emperyalizme ve kapitalist sisteme meydan okumak demektir.

Türkiye'nin kurtuluşu, emeğin cumhuriyetini kuracak örgütlülük ve kararlı bir mücadeleyle mümkündür. Bu mücadeleyi emeğin örgütlü gücü başlatıp sürdürecektir. Dolayısıyla kurtuluşun ilk adımı, emekçilere, emeğin cumhuriyetinin kuruluşu coşkusuyla ve ülkenin kalkınmasına katkıda bulunma duygusuyla sömürsüz, tüm hakları sağlanmış bir iş yaşamında dayanışma ve güçbirliği içinde çalışma inancının aşılması olacaktır.

EMEĞİN CUMHURİYETİNİN KURULUŞU İÇİN NE YAPMALI?

Maliye

- 1) Kamucu maliye politikalarının başlangıç noktası, Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemi'nden kurtulmak olmalıdır. Parlamenter sisteme dönüşü de yeni bir içerik kazandırılmalıdır: Yasama yürütmeye değil, yürütme yasamaya bağımlı olmalıdır. Yargı bağımsızlığı sağlanmalıdır ama TBMM tüm güçlerin merkezinde olmalıdır.
- 2) Özelleştirmeler geri çevrilmeli, devletleştirmelerin anayasal yapısı hazırlanmalıdır. Kamu varlıklarının satışı derhal durdurulmalı, oluşan imar rantları kamuya kalmalıdır.
- 3) Yeni bir Planlama Kurumu oluşturulmalı, uzun erimli sanayileşmeye odaklanmalıdır. Kalkınma planı anlayışının taşıyıcısı olan kamu yönetimi çağın gerektirdiği toplumsal ve ekonomik işlevlerle donatılmalıdır.
- 4) Bütçe, toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele esas alınarak hazırlanmalıdır. Kadınların ekonomik kaynaklara, kamusal

hizmetlere ve sosyal koruma haklarına eşit erişimi hedeflenmeli, bütçenin toplumsal cinsiyete olan duyarlılığı çevre ve çocuk hakları için de geçerli olmalıdır.

- 5) Sermaye yönlü vergi harcamaları derhal vergi sisteminden ayıklanmalıdır. Vergi afları/prim afları/varlık barışları sistemden çıkarılmalıdır. Gelir vergisi tarifesi, ücret gelirlerini kollarken sermaye gelirlerini etkin vergilendiren bir yapıya kavuşturulmalıdır. Tüm gelirler birleştirilip artan oranlı vergilendirilmelidir. Vergi afları/prim afları/varlık barışları sistemden çıkarılmalıdır.
- 6) Dış ticaret devlet denetimine alınmalı, tüm uluslararası sermaye hareketleri kontrol edilmelidir. Gümrük Birliği Anlaşması başta olmak üzere emperyalizme bağımlılığı artırıcı tüm anlaşmalar, uluslararası emperyalist kuruluşlarla ilişkiler sonlandırılmalıdır.

Sanayi

- 7) Sanayileşmeye dayalı planlı kalkınma uygulamaya konmalıdır. Toplumsal gereksinimlerle uyumlu, ülkenin sanayi üretimde kendine yeterli hale gelmesini hedefleyen bir yeniden yapılanma ve sanayi üretimin sektörel kompozisyonunun değişimi zorunludur.
- 8) Türkiye'nin potansiyelinin hayata geçirildiği bir sanayileşme hamlesinin olmazsa olmazları:
 - a. Stratejik sektörlerden başlayarak sanayi tesislerinin devletleştirilmesi,
 - b. Önceliklerin/ihtiyaçların doğru saptanması, kaynakların toplum yararına en etkin şekilde kullanımı, ekonominin bütünüyle uyum için merkezi planlama yapılması,

- c. Sanayi üretimde doğrudan ve dolaylı tüm boyutlarıyla dışa bağımlılığa son verilmesi,
 - ç. Toplumsal gereksinimlerle uyumlu, ülkenin sanayi üretimde kendine yeterli hale gelmesini hedefleyen bir yeniden yapılanma, dönüşüm: Sanayi üretimin sektörel kompozisyonunun değişimi.
- 9) Güçlü bir sanayi atılımı yapılmalıdır. Bunun için gereken kaynaklar, ithalat kısıtlamalarından sağlanacak değer artışı, bağımsız dış ekonomik ilişkilerle yapılacak ihracattan sağlanacak ek değer ve Türkiye’de yerleşik uluslararası tekeller ve yerli tekellerin ülke dışına çıkardıkları varlıklarıyla yurtdışı yatırımlarına el konmasıyla elde edilmelidir.
- 10) Dışa bağımlılığa ve çokuluslu şirketlerin tekelleşmesine neden olan patent, fikri mülkiyet hakları, lisans ve standartlar gibi kısıtlayıcı uygulamalar, bilginin evrenselliği ve kamu yararı ilkesi temel alınarak gözden geçirilmeli; yurtiçinde üretimi engelleyici uygulama ve yaptırımlar sonlandırılmalıdır.

Enerji

- 11) Enerjide dışa bağımlılığın azaltılması amacıyla rasyonel bir talep planlaması yapılmalı; enerji gereksinimi başta rüzgâr ve güneş olmak üzere yenilebilir enerji kaynaklarından karşılanmalıdır.
- 12) Enerji tüketiminde fosil yakıtların yerini elektriğin alması, yani elektrifikasyon, enerjide dışa bağımlılığı azaltma stratejisi olmalıdır. Sanayi, ulaştırma ve ısıtmada elektrifikasyon için olanaklar sunan yeni teknolojilerden yararlanılmalıdır.
- 13) Ulaştırmanın, özellikle ticari ürün taşımalarının karayolundan deniz ve demiryoluna kaydırılması sağlanarak enerji tüketiminde

artışın önüne geçilmelidir. Etkin kent planlaması yapılarak yolcu taşımacılığında raylı sistemlere dayalı toplu taşımaya yönelinmelidir.

Tarım

- 14) Mevcut tarım politikalarını köklü bir biçimde değiştirmeye yönelebilmek için ilk koşul siyasidir. Bu tür bir dönüşümün doğuracağı büyük dış tepkilere karşı kararlı bir mücadeleyi göze alacak bir iktidar yapısı gerekir. Böyle bir iktidar sadece tarım değil, tüm ekonomik politikalarda bağımsızlığı benimsemek zorundadır. Böyle bir iktidar ancak güçlü bir halk desteğiyle ayakta durabilir. Hatta uluslararası desteklere de ihtiyaç duyabilir.
- 15) Tarım alanında gıda egemenliğinin benimsenmesi esas meseledir. Tarımsal destekleme modelleri bu amaca yönelik olmalı, arz açığı olan stratejik ürünler özellikle desteklenmelidir.
- 16) Ancak gıda egemenliğinin tek meselesi dış ticari ilişkiler değildir. İkinci mesele, ülke çiftçisinin yeniden üretime dönmesini ve kalıcı olmasını sağlamaktır. Çiftçi ailesinin kırsalda ve tarımsal üretimde kalmasını sağlamak için onun emeğinin karşılığını alabilmesini, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik koşullarının güvenceye alınması gerekecektir. Bu büyük bir toplumsal dönüşümdür.
- 17) Çiftçiye yapılan bugünkü güdük desteklerin tamamının dolaylı vergilerle geri alındığı bir sistemde gerçek anlamda “destekten” bahsetmek dahi mümkün değildir. Burada iki şey yapılmalıdır: Bir, tarımsal destekler tarımsal katma değerın üçte birinin altında kalmamalıdır; yani bugünkü destekler en az 8-9 katına çıkarılmalıdır. İki, tarımsal girdiler üzerindeki dolaylı vergiler sıfırlanmalıdır.

- 18) Çiftçinin en çok ihtiyaç duyduğu bir girdi kalemi de tarımsal kredilerdir. Gerçi asıl ulaşılması gereken hedef, çiftçinin krediye muhtaç olmayacak şekilde üretim ve dağıtım aşamalarında desteklenmesi, bu aşamalarda kendi kooperatifleri aracılığıyla sorunlarını çözmesidir. Ama bu hedefe varılana kadar kredi düzeneğinin çalıştırılması gerekebilir. Bunun için bir devlet bankası olarak korunacak Ziraat Bankası'nın kredilerinin en az dörtte üçünün çiftçiye dönük olması ve tarımsal kredilerin çiftçiye negatif reel faizlerle yani önemli bir sübvansiyonla verilmesi şarttır. Tarım Kredi Kooperatifleri de yeniden yapılandırılmalı ve Ziraat Bankası gözetiminde faaliyetlerine devam etmelidir.
- 19) Çiftçinin ürününü maliyetlerini karşılayamayan bir fiyattan satmak durumunda kalması önlenmelidir. Bu da piyasa egemenliğinden kurtulana kadar, fark ödemesi sisteminin devrede olmasını gerektirebilir. Buna göre, çiftçinin piyasada eline geçen fiyatların maliyetlerinin altında kalması durumunda aradaki fark kadar çiftçiye ödeme yapılması gerekecektir.
- 20) Bütün ürünleri kapsayacak ve çiftçi lehine çözümler üretecek bir mekanizma, çiftçinin üretim, kredi, girdi ve satış aşamalarını denetleyebileceği bir kooperatif örgütlenmesi içine girmesinin teşvik edilmesi ve bu arada TSKB gibi kooperatif kurumların yeniden yapılandırılması olacaktır.
- 21) Mutlaka devletin müdahale ettiği yeni bir girdi-üretim-pazarlama yapısının kurulmasına gereksinim vardır. Başlangıç olarak bütün özelleştirilmiş tarımsal KİT'ler yeniden devletleştirilmeli, eğer tamamen yok edilmişlerse acilen yenileri kurulmalıdır. Daha radikal düzenlemeler de bundan sonrası için devreye alınmak üzere hazırlanmalıdır.

Hayvancılık

- 22) Çevreye duyarlı, iklim değişikliğini gözeten, karbon salımını azaltan modern hayvancılık modelleri ve planlı bir hayvancılık politikası benimsenmelidir.
- 23) Küçük aile işletmeleri için düşük faizli krediler, yem ve veteriner hizmetlerinde devlet desteği sağlanmalıdır. Kooperatifleşme ile üreticilerin örgütlü gücü artırılmalı, pazarlama zinciri denetlenmelidir.
- 24) Meralar anayasal güvenceye alınmalı, ıslah projeleriyle verimlilik artırılmalı, Anadolu'nun genetik zenginliği korunmalı ve geliştirilmelidir.
- 25) Bağımsız bir Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü oluşturulmalı, ilaç ve aşı üretimi millileştirilmeli, devlet yatırımla modern üretim ve AR-GE merkezleri kurulmalıdır.

İnsan Gücü

- 26) Sanayide üretilen ürünleri kullananlar ve hizmet kesiminde üretilen hizmetlerden yararlananlar tüm enerji, madencilik, altyapı ve sanayi yatırımlarında söz sahibi olmalı; tesislerin bulunduğu bölgelerde yaşayanlar karar alma süreçlerinde ve kamu adına denetimde etkin kılınmalıdır.
- 27) Emekçiler, daha az ve daha iyi çalışma koşulları için bilinçlendirilmeli, teknolojinin verimli ve doğru kullanımıyla yaşam/hayat işten özgürleşebilmelidir. Otomasyon ve dijitalleşme, çalışma süresinin kısaltılmasını ve işin toplum içinde dengeli dağılımını sağlayan, yaratıcı faaliyetleri besleyen, yaşam niteliğini artıran bir araç olarak kullanılmalıdır.

28) Tüm yurttaşlar çalışma hakkına, insan onuruna yakışır iş ve ücret hakkına sahip olmalıdır. Çalışma arası dinlenme ve vardiyalar insan onuruna yaraşır koşullarda düzenlenmelidir. İş yasasında esnek çalışma hükümleri (çalışma süreleri, esnek istihdam tipleri vb.) olmamalı, güvenceli çalışma tanımlanmalıdır.

Eğitim

29) Eğitim planlaması, ülke ve toplum çıkarları, kalkınma planlaması kapsamında ele alınmalıdır. Toplumcu eğitim-öğretim planlaması; uzmanlaşmış, bilimsel araştırma yapabilecek, bilimsel ve özgür düşünebilme yeteneğine sahip insanlar yetiştirme ilkesiyle ve dönüştüreceği topluma ve doğaya yabancılaşmamış insan gücü eğitimi hedefiyle oluşturulmalıdır.

30) Çalışan kitlelerin, özellikle kırsal kesimde yaşayanların temel eğitimden geçirilmesi için yaygın bir eğitim kampanyası başlatılmalı, eğitim kurumları ülke düzeyinde yaygınlaştırılmalı, çağdaş teknolojilerden yararlanılarak uzaktan öğretim altyapıları kurulmalıdır. Çalışanlar için bilgi ve beceriyi artırmaya yönelik meslek içi eğitim olanakları yaratılmalıdır.

31) Eğitim kampanyasına eşlik etmek üzere okullar, işyerleri ve mahallelerde bir aydınlanma seferberliği örgütlenmelidir. Seferberlik eğitsel olmanın yanı sıra örgütlü bir toplum yaratmayı hedeflemelidir. Eğitsel yönüyle ülkenin ve dünyanın sorunlarına ilişkin akılcı ve bilimsel bir kavrayış, yurtla kurulan bağın pekiştirilmesi, aydınlanmanın kazanımlarının çok yönlü olarak yurttaşlara kazandırması amaçlanmalıdır. Örgütleyici yönüyle yurttaşların serbest zamanlarında siyasal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılmaları özendirilmelidir.

Sağlık ve Sosyal Güvenlik

- 32) Sağlık hizmetleri tümüyle kamusal temelde yapılmalıdır. Koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik verilmeli; yurttaşın yaşam hakkı temel bir devlet sorumluluğu olarak ele alınmalıdır.
- 33) Sosyal güvenlik uygulamaları ve sağlık sigortası, temel bir hak olarak doğumdan itibaren tüm yurttaşlar için geçerli kılınmalıdır. Hastalık, analık, yaşlılık, iş kazası ve meslek hastalığı, işsizlik gibi durumlarda emekçilerin sosyal güvencesi sağlanmalıdır.
- 34) “Önce işçi sağlığı ve güvenliği” kuralı temel anlayış olmalı; işçilerin sağlıklı ve güvenli koşullarda çalışması için tüm işyerleri denetlenmelidir.
- 35) İşyerlerinin kümелendiği yerleşkelerde sürekli sağlık birimleri (hastane, acil servisler, aile hekimliği vb.) kurulmalı, çalışanlara yönelik dönemsel sağlık taramaları yapılmalıdır. Sağlık hizmetlerine, teknolojik olanaklardan yararlanılarak uzaktan erişim altyapısı kurulmalıdır.